

Sprawozdanie z Konkursu:

Wyobraźnia w procesie kształtowania aktywności człowieka.

Wyobraźnia człowieka, jest ugruntowana w przewijającej się tu myśli o znaczeniu podmiotowości ludzkiej w różnych obszarach rzeczywistości. Podmiot ludzki charakteryzuje się wieloma przymiotami, wśród których, obok fundamentalnej różnicy gatunkowej – rozumności, można wskazywać na wolność, a przez jej klarowną postać również na kreatywność. Aktywność jest naturalną ekspresją wszelkich bytów żywych, w szczególności animalnych, zaś w przypadku bytu ludzkiego dochodzi teleologiczny jej wymiar. Podmiot ludzki jest aktywny, zarówno w wymiarze czysto fizycznym, jak też w sferze życia wewnętrznego - psychicznego i duchowego. W tym ostatnim przypadku znajduje wyraz to, co jest szczególnie ludzkie – namysł, intencjonalność i aktywne przełożenie w kreacji rzeczy. Nim rzecz znajdzie urealnienie, jest ona kształtowana w głębokich warstwach świadomości ludzkiej, gdzie w złożonym procesie kombinacji obrazów, niezbywalnych praw logicznych, jak też pragnień, powstaje *mundus imaginalis*. Ten świat jest niewyczerpalny, bardziej niż najbogatsze złoża jakiegokolwiek medium energetycznego, albowiem nieustannie, dynamicznie przewijają się obrazy, tworzone z materii subtelnej, bo utkanej z myśli ludzkiej.

Sfera ludzkiej wyobraźni na równi ze sferą racjonalną dynamizuje podmiot ludzki ku nowym perspektywom, wręcz przenosi go na inną stronę rzeczywistości. Przekraczanie granic to wyzwanie, przed którego obliczem znajduje się, w różnych momentach życia, każda jednostka ludzka. Wielce pomocne w tym, jak można sądzić, jest zdobywane wykształcenie, pielęgnowane umiejętności, ale również, co współcześnie podkreśla się ze szczególną mocą, wyobraźnia - *imaginatrix*. Jej domena podlega coraz większej skali, bo nie tylko w sztuce, ale również przenika codzienność ludzkiego życia.

W refleksje nad aktywnością podmiotu ludzkiego, w gronie wykładowców Uczelni, szczególnie Jego Magnificencji Rektora dra hab. Kazimierza Jaremczuka, przyczyniły się do sformułowania problemu, który został ujęty w temacie konkursu. Zaproszenie do współpracy zostało skierowane do Podkarpackiego, Świętokrzyskiego i Lubelskiego Kuratora Oświaty.

Nadesłane prace, oceniła kapituła konkursu w składzie: przewodniczący prof. Antoni Porczak, wykładowca naszej Uczelni i Prorektor Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Prorektor PWSZ ks. dr Stanisław Lis, oraz dr Franciszek Danielewski.

Propozycja udziału w konkursie została skierowana do młodzieży szkół średnich w województwach: Podkarpackim, Świętokrzyskim i Lubelskim. Uczestnikami byli również studenci Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu.

Kapituła konkursu otrzymała prace ze szkół średnich z następujących miejscowości: Rzeszów, Tarnobrzeg, Dubiecko, Nowa Dęba, Grębów, Gorzyce, Nisko, Mielec, Łańcut, Markowa, Stalowa Wola, Sandomierz, Skarżysko – Kamienna, Kielce, Chmielnik, Końskich, Łopuszna, Lubzina, Lublin, Dęblin, Biłgoraj.

Temat konkursu: *Wyobraźnia w procesie kształtowania aktywności człowieka*, po głębszym zastanowieniu wskazuje na szereg zagadnień, z których na szczególną uwagę zasługują: rozumienie samej wyobraźni, przedstawienie roli wyobraźni w działalności, aktywności, człowieka. Można je sprowadzić do następującego pytania: Jaka jest rola wyobraźni w aktywności człowieka? Pomiedzy wyobraźnią a aktywnością istnieje wiele zależności, które próbowali uchwycić piszący prace konkursowe.

Zgłoszone prace można podzielić na cztery grupy.

W pierwszej mieszczą się prace traktujące wyobraźnię w odniesieniu do obserwowanych wydarzeń, zajęć, działań ludzi. Wskazuje to na próbę zrozumienia tego, co ludzie czynią. Innymi słowy, są to interpretacje ludzkich działań poprzez pryzmat wyobraźni piszącego lub wczucie się w te działania, sytuacje, aktywność. W drugiej grupie znajdują się prace, które swym charakterem zbliżają się do tekstów naukowych. W tych pracach cytowana jest literatura z zakresu różnych dziedzin wiedzy, między innymi filozofii i psychologii. Myśl prowadzona jest w nich na bazie wynikania rzeczowego, czyli przyczynowo – skutkowego. Tego typu prace pisali głównie studenci z PWSZ w Tarnobrzegu. W trzeciej grupie znajdują się prace o charakterze poetyckim. Zasadniczym problemem jest ich interpretacja. Ostatnią grupę prac stanowią te, które zawierają próbę ujęcia wyobraźni i jej roli w działaniach człowieka. W tym przypadku piszący sięgali głównie do literatury o charakterze encyklopedycznym i psychologicznym. Tego typu źródła determinowały charakter prac, które nie były tekstami naukowymi ani też typowymi wypracowaniami znanymi z nauki języka polskiego. Niezależnie jednak od charakteru prac należy podkreślić to, że napisane są one na dobrym poziomie. Przywoływane są liczne teksty, głównie z encyklopedii i literatury psychologicznej w aspekcie rozumienia wyobraźni. Wszystkie teksty zostały poddane analizie, która ujawnia nie tylko dobrą treść, ale także trafne posługiwanie się pojęciami.

Temat konkursu był wymagający, jednak uczniowie, jak i studenci próbowali go na różne sposoby przedstawić. W pracach tych można odkryć różne rozumienie wyobraźni. Jedno z nich polega na przedstawieniu wyobraźni jako władzy zmysłowej biorącej udział w procesie poznania zmysłowego. Wyobraźnia jest – w tym ujęciu – władzą zmysłową, która dokonuje operacji na danych zmysłowych dostarczanych przez zmysły zewnętrzne. Te dane zmysłowe przetwarza wyobraźnia. Niektóre prace zawierały opis wyobraźni jako zmysłu, biorącego udział w procesie poznania zmysłowego.

Znakomita większość prac zawiera drugie rozumienie wyobraźni, a zarazem jej funkcji, gdzie wyobraźnia polega na różnego rodzaju operacjach umysłowych, takich jak myślenie twórcze, przewidywanie, prognozowanie i planowanie. Tego typu operacje bazują na licznych danych ilościowych i jakościowych, czyli na wiedzy. To rozumienie wyobraźni wskazuje równocześnie na jej funkcje. Do nich należy zaliczyć głównie wskazywanie przyszłych skutków i ukazywanie zależności. Wyobraźnia i jej funkcje wskazują, że nie jest ona fantazją polegającą na kreowaniu czegoś, co nie wynika z wiedzy o świecie i ludziach. Wyobraźnia polega na realistycznym oglądzie rzeczywistości.

Ze względu na powyższe rozumienie wyobraźni uczniowie i studenci wskazywali na obszary aktywności ludzkiej, w których wyobraźnia odgrywa różne funkcje. Do tych obszarów zaliczyli przede wszystkim: twórczość artystyczną, twórczość literacką, działalność społeczną, technikę. We wszystkich obszarach aktywności człowieka niezbędna jest wyobraźnia, ponieważ dzięki niej można głębiej poznawać rzeczywistość, rozumieć ją, a przez to odpowiednio przekształcać dla dobra jednostek ludzkich jak i społeczeństwa.

Kapituła Konkurs dostrzegła, a następnie dokonała wyboru czterech prac, które w kolejności zostały nagrodzone:

I miejsce – **Małgorzata Białek**, uczennica V Liceum Ogólnokształcącego im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Rzeszowie;

II miejsce – **Iwona Burdzy**, uczennica II Liceum Ogólnokształcącego im. Konstytucji 3 Maja w Krośnie;

III miejsce – **Małgorzata Chrzęszczyk**, uczennica I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Skarżysku-Kamiennej;

IV miejsce – **Iwona Januszyk**, uczennica Ogólnokształcącego Liceum Lotniczego im. F. Żwirki i St. Wigury w Dęblinie.

Omówienie nagrodzonych prac:

Praca **Małgorzaty Białek**, uczennicy V Liceum Ogólnokształcącego im. K.K. Baczyńskiego w Rzeszowie (Szkoła Mistrzostwa Sportowego), została napisana pod aktywną opieką Pani Ewy Szach, nauczyciela Liceum. Lektura opracowania jest satysfakcjonująca z racji uporządkowania, klarowności stylu oraz sugestywnym doбором argumentacji. Sam już układ pracy wskazuje na jej wyjątkowość. Praca posiada bogate referencje źródłowe, co świadczy o dyscyplinie i woli osiągnięcia doskonałości. Autorka w pewnej kolejności przedstawiła problematykę wiążącą się z kategorią wyobraźni w kontekście, wspomnianej już wyżej, aktywności ludzkiej. Postrzega ona wyobraźnię jako zjawisko naturalne, urzeczywistniające się w życiu każdego człowieka. Podkreśla ona również ewolucyjnej charakter wyobraźni, która kształtuje się na każdym etapie rozwoju psychofizycznym człowieka. Na uwagę zasługuje wyróżnienie typów wyobraźni twórczej i odtwórczej. Interesujące jest też podkreślenie różnic między kategorią wyobraźni a zjawiskiem fantazji. Wyobraźnia, zdaniem autorki, jest momentem napędowym działalności człowieka. *„Wyobraźnia systematyzuje poszczególne obrazy, dając w efekcie jedną, w miarę jasno określoną koncepcję”*. Tego typu stwierdzenie otwiera spojrzenie na szerszą problematykę racjonalności i irracjonalności w aktywności człowieka. Interpretacja tematu konkursowego, w mniemaniu kapituły, jest wartościowa, zasługująca na szczególne wyróżnienie w postaci przyznania I miejsca oraz przyznania nagrody.

Praca **Iwony Burdzy**, uczennicy II Liceum Ogólnokształcącego im. Konstytucji 3 Maja w Krośnie, podobnie jak w przypadku powyższych stwierdzeń, zasługuje na uwagę, z racji klarowności, erudycji oraz zestawienia argumentacji. Autorka odwołuje się nie tylko do słownikowych określeń wyobraźni, ale szerzej egzemplifikuje ją w postaci odniesień do sfery sztuki i literatury. Tym samym uznaje wyobraźnię za fundament przejawów kultury. Interesujące jest przejście do sfery cywilizacji, która przecież jest domeną racjonalności. Autorka umiejętnie łączy twórczą postawę człowieka z faktami wynalazczości, będącym znamieniem postępu. Na bazie dwóch filarów: kultury i cywilizacji – budowana jest przez autorkę jej własna interpretacja wyobraźni w procesie aktywności podmiotu ludzkiego. Podobnie jak w przypadku pierwszej pracy, tu również została podkreślona rola wyobraźni w działaniu człowieka. Autorka obrazowo mówi, iż wyobraźnia jest *„niczym siłą napędzająca legendarne perpetuum mobile, którym w tym wypadku jest ... człowiek”*. Opracowanie jest równie wartościowe, co upoważnia do przyznania II miejsca, jak również przyznania jego autorce nagrody.

Praca **Małgorzaty Chrzęszczyk**, uczennicy I Liceum Ogólnokształcącego im. Juliusza Słowackiego w Skarżysku-Kamiennej wyróżnia się, głęboko personalnym podejściem do tematu konkursowego. Wielce interesujące jest zatytułowanie: *O pożytecznych skutkach intruza*. Autorka rozwija narrację w formie groteskowej opowieści o Domu Kultury w Skarżysku-Kamiennej. Prezentuje ona miejsce, w którym coś się rozgrywa, dokonuje się mimo trwałości szarych ścian z betonu oraz przestrzeni. Tytułowy intruz jest definiowany przez wielość zdarzeń, rzeczy, które przyczyniają się, zdaniem autorki, do myśli i obrazów. Analiza tekstu ukazuje głębokie możliwości pisarskie autorki. Dotyka tematu konkursowego z lekkością i zaufaniem do własnych możliwości, co powoduje przenikanie się różnych elementów, własnych autorki, zewnętrznych oraz tych, będących na przecięciu interpersonalnej komunikacji. Praca wskazuje na duży potencjał twórczy autorki, aczkolwiek wymagający jeszcze doskonalenia, co oczywiście należy uznać za wyzwanie twórcze. Z racji oryginalności podejścia do tematu konkursowego, oraz ukazania wewnętrznego świata aktorów swoistej sceny „Domu Kultury” w Skarżysku-Kamiennej, należne jest wyróżnienie w postaci III miejsca oraz przyznania nagrody rzeczowej.

Praca **Iwony Januszyk**, uczennicy Ogólnokształcącego Liceum Lotniczego im. F. Żwirki i St. Wigury w Dęblinie, jest obszernym opracowaniem (10 stron), obejmującym definicje wyobraźni, jej uściślenia lingwistyczne, jak również zostały zanalizowane wyrażenia – kształtowanie, proces, aktywność. Systematyczne podejście wyróżnia pracę, świadcząc tym samym o dyscyplinie intelektualnej autorki. Omówienie poszczególnych pojęć tematycznych stanowi preludeum do faktycznego zmagania się z kategorią wyobraźni. Autorka posługuje się trafnie dobraną argumentacją o charakterze naukowym, aczkolwiek również odnosi się do przykładów z obszaru sztuki, ażeby wykazać, iż wyobraźnia jest „ (...) to zdolność do wytwarzania całkowicie nowych wyobrażeń sposobu działania, w wyniku którego powstaje określony wzór, w pełni nowatorski wytwór lub tylko w jakiejś mierze samodzielny i oryginalny”. Bogactwo treściowe opracowania jest ważne, a przez to zasługujące również na wyróżnienie w postaci przyznania miejsca IV oraz przyznania nagrody rzeczowej.

Wnioski końcowe:

Przez konkurs zostały poruszone subtelne pokłady ludzkiej świadomości, zarówno wśród młodzieży szkolnej, grona nauczycielskiego, dyrekcji i przedstawicieli kuratoriów oświaty województw: podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego. Nie bez znaczenia był też udział w Konkursie studentów, co tym bardziej świadczy o otwartości tematycznej Konkursu. Wybór prac oraz forma wyróżnienia ich autorów nie są prostymi zdarzeniami, gdyż każda z nich jest odrębną jakością, powstałą w wyniku twórczego pochylenia się nad tematem

konkursowego. Należy docenić ten wysiłek intelektualny w postaci radości, iż młodzi ludzie posiadają tę niezbędną wrażliwość, która przy poparciu woli oraz intelektu, przekłada się w interesujące opracowania o tematyce trudnej, a przez to będącej wyzwaniem. Wyobraźnia jest przecież rodzajem wyzwania. Podjęcie tego wyzwania przez nagrodzone osoby, jak też przez wszystkie osoby, aktywnie biorące udział w Konkursie może tylko przysparzać radości i satysfakcji organizatorom Konkursu.

Plon konkursu pokazuje, że młodzież chce uczestniczyć w tego typu zajęciach, które ją rozwijają, promują i pozwalają na pogłębienie wiedzy, głównie z zakresu humanistyki. Młodzi ludzie pokazują w ten sposób także swoje zdolności, zainteresowania i talenty, które należy ukierunkowywać i należycie kształtować.

Kapituła Konkursu:

Antoni Porczak

Franciszek Danielewski

Stanisław Lis